

Прожога Ірина Валентинівна

кандидатка економічних наук, доцентка,
кафедра соціальної роботи та реабілітації,

Національний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

iryna.prozhoha@npp.kai.edu.ua

СУПЕРВІЗІЯ ЯК ФІЛОСОФІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ Й ОСОБИСТІСНОЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

***Анотація.** У статті розкрито філософсько-психологічні засади супервізії як феномену гармонійного розвитку особистості фахівця соціальної сфери. Супервізія розглядається не лише як професійна технологія підтримки, а як світоглядний принцип, що поєднує рефлексію, етичну свідомість та саморозвиток у контексті цифровізації й глобальних трансформацій. Обґрунтовано значення супервізії як інтегративної практики, що поєднує гуманістичну, феноменологічну й системну парадигми. Показано, що цифрова епоха актуалізує потребу у новій культурі супервізійної взаємодії, заснованій на цінностях автентичності, емпатії та професійної зрілості, а також на стандартах етичної й технологічної відповідальності.*

***Ключові слова:** супервізія, гармонійний розвиток, цифровізація, рефлексія, етика.*

***Annotation.** The article explores the philosophical and psychological foundations of supervision as a phenomenon of the harmonious development of the personality of professionals in the social sphere. Supervision is considered not only as a professional support technology but also as a worldview principle that integrates reflection, ethical awareness, and self-development in the context of*

digitalization and global transformations. The significance of supervision is substantiated as an integrative practice that combines humanistic, phenomenological, and systemic paradigms. It is shown that the digital era highlights the need for a new culture of supervisory interaction grounded in the values of authenticity, empathy, and professional maturity, as well as in standards of ethical and technological responsibility.

Key words: *supervision, harmonious development, digitalization, reflection, ethics.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими завданнями. Епоха цифровізації формує нову соціальну реальність, у якій професійна взаємодія дедалі частіше відбувається у гібридних або дистанційних форматах. Для фахівців соціальної сфери це означає зростання вимог одночасно до технологічної компетентності, етичної чутливості, здатності до рефлексії та збереження людяності у контакті. Паралельно глобальні виклики, зокрема війни, гуманітарні кризи, вимушені переміщення, посилюють емоційне навантаження та ризики професійного виснаження, що підвищує значущість практик підтримки й професійної стійкості.

У цьому контексті супервізія постає не лише як інструмент професійного супроводу, а як філософія гармонійного розвитку особистості фахівця. Вона допомагає узгоджувати професійну роль із внутрішніми цінностями, підтримувати автономію та відповідальність, забезпечувати етичність рішень і якість допомоги, навіть коли середовище стає технологізованим і нестабільним [1; 2; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій та невирішені аспекти проблеми. Сучасні міжнародні документи й настанови наголошують, що супервізія є важливою умовою безпеки практики, якості послуг та професійного розвитку, а в цифровому середовищі особливої ваги набувають питання конфіденційності, компетентності у використанні технологій, меж ролей і відповідальності [2; 5; 6]. У рекомендаціях щодо дистанційної супервізії підкреслюється, що онлайн-формат може бути емоційно

насиченим і «стосунково орієнтованим», якщо збережено психологічну присутність, ясні домовленості та етичну рамку [3]. Окремі дослідження, присвячені супервізії через відеозв'язок, фокусують увагу на ризиках приватності, обмеженнях контролю контексту та необхідності чітких правил взаємодії [10].

Філософсько-психологічні підвалини супервізійної культури опираються на гуманістичні та екзистенційні ідеї про автентичність, прийняття, смисл і відповідальність (К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом), а також на феноменологію діалогу «Я – Ти» (М. Бубер) [7 - 9, 12]. Водночас у науковому дискурсі недостатньо систематизовано саме світоглядний вимір супервізії як практики гармонізації професійного й особистісного в умовах цифрової трансформації. Потребують уточнення принципи «цифрової супервізійної культури» та критерії її якості, які одночасно зберігають гуманістичну сутність взаємодії й відповідають вимогам технологічної та етичної безпеки [2; 3; 10].

Мета статті та завдання. *Мета статті* полягає в обґрунтуванні супервізії як філософії гармонійного розвитку особистості фахівця в умовах цифровізації та глобальних викликів.

Завдання:

- розкрити філософсько-психологічні засади супервізії як інтегративної практики;
- визначити ціннісні орієнтири супервізії у цифровому середовищі;
- окреслити принципи супервізійної взаємодії, що підтримують професійну зрілість і стійкість;
- запропонувати узагальнену модель культури супервізії для сучасної професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно супервізію описують як організований простір професійної підтримки, навчання й забезпечення якості практики. Проте у сучасних умовах її потенціал ширший. Супервізія може бути осмислена як світоглядний принцип, що структурує професійне життя фахівця навколо трьох опор: рефлексії, етики й

саморозвитку. Така оптика повертає фахівця до цілісності, де професійна компетентність не відокремлюється від внутрішніх цінностей, емоційної відповідальності та здатності до діалогу.

У професійній літературі [2 - 4; 5] супервізію зазвичай визначають як структурований простір підтримки, навчання та забезпечення якості практики. Проте в умовах швидких соціокультурних змін її доцільно трактувати ширше — як світоглядний принцип, що допомагає фахівцеві зберігати цілісність у професійній ролі. У такому розумінні супервізія організовує професійне життя навколо трьох взаємопов'язаних опор: рефлексії, етичної відповідальності та саморозвитку, поєднуючи компетентність із внутрішніми цінностями та здатністю до діалогічної взаємодії.

Ця світоглядна перспектива природно підводить до феноменологічного розуміння супервізії як «зустрічі» та діалогу. Концепція М. Бубера про відмінність між стосунками «Я – Ти» та «Я – Воно» акцентує, що автентичний контакт виникає за умов взаємності, уважності й визнання суб'єктності іншого [7]. У супервізійній практиці це означає відмову від редукції фахівця до функції або формального набору компетентностей і повернення до живого досвіду як основи навчання, переосмислення рішень і професійного зростання.

Оскільки діалогічність потребує безпечного простору, логічним продовженням є звернення до гуманістичної парадигми супервізії. У її центрі перебувають автентичність, прийняття та підтримка гідності фахівця. К. Роджерс підкреслював, що розвиток відбувається там, де є щирість і психологічна безпека, а людина може без страху досліджувати власні переживання, сумніви й помилки [8]. У супервізії це втілюється в культурі безоцінного аналізу, коли помилка розглядається не як провина, а як навчальна подія, що відкриває можливість уточнення професійної позиції та вдосконалення практики.

Разом із тим гуманістична рамка не вичерпує глибинних запитів фахівця, який працює у складних і травматичних контекстах, тому доцільно

залучити екзистенційний вимір. Він вводить категорії смислу й відповідальності, без яких неможливо пояснити професійну стійкість у тривалих кризах. В. Франкл показував, що життєздатність посилюється тоді, коли людина усвідомлює сенс власних дій і зберігає внутрішню свободу відповідально реагувати на обставини [9]. Для фахівців соціальної сфери це особливо актуально в умовах війни та суспільного напруження, коли щоденна робота пов'язана з травмою, втратами й моральними дилемами, а супервізія стає простором відновлення смислу професійної діяльності та підтримки людяності.

Практичний вимір цієї логіки полягає в тому, що супервізія допомагає фахівцеві поєднувати реалізм, відповідальність і співчуття — як до клієнта, так і до себе [12]. У такій перспективі супервізор постає не як контролер, а як професійний партнер і уважний свідок розвитку, який підтримує рефлексію, допомагає утримувати межі та забезпечує етичну ясність у складних випадках. Саме це поєднання партнерства і відповідальності створює підґрунтя для перенесення супервізійних результатів у реальну практику.

Перехід до сучасних умов професійної взаємодії закономірно актуалізує вплив цифровізації на супервізію. Онлайн- та гібридні формати розширюють доступ до супервізійної підтримки, що є значущим ресурсом для фахівців у різних регіонах і кризових обставинах. Водночас цифрове середовище підсилює ризики, пов'язані з конфіденційністю, збереженням даних, цифровою грамотністю, технічною безпекою та дотриманням професійних меж. Професійні стандарти наголошують, що дистанційна супервізія має відбуватися з урахуванням етичних норм, вимог законодавства та організаційних політик, а також передбачати коректні підходи до оцінювання компетентності й прогресу супервізованого в умовах опосередкованого контакту [2; 5].

Щоб мінімізувати зазначені ризики, цифрова супервізійна взаємодія має спиратися на сталі етичні засади професії. Етичні документи у сфері соціальної роботи фіксують цінності, які не залежать від формату комунікації: гідність людини, права людини, соціальна справедливість,

професійна відповідальність і принцип недопущення шкоди [1; 3]. У цифровому контексті ці цінності формують рамку, що визначає вимоги до конфіденційності, інформованої згоди, меж ролей і відповідального використання технологій.

Водночас збереження етичних принципів потребує конкретних організаційних рішень, які забезпечують якість процесу. Практичні рекомендації щодо дистанційної супервізії показують, що онлайн-зустрічі можуть залишатися емоційно чутливими й стосунково значущими за умови чіткої структури, ясних домовленостей і фокусу на якості комунікації [3]. Паралельно дослідження відеосупервізії наголошують на необхідності формалізованих правил щодо приватності, інформованої згоди, меж використання цифрових інструментів і регулярного оцінювання ризиків [10]. Отже, цифрова супервізійна культура має бути не спонтанною, а керованою, з прозорими протоколами та відповідальністю сторін.

Узагальнюючи наведене, цифрова супервізійна культура може бути описана як інтеграція трьох взаємопов'язаних рівнів. Ціннісний рівень охоплює автентичність, емпатію, повагу до гідності та смислового опору професії [1; 4; 7–12]. Етичний рівень включає конфіденційність, інформовану згоду, межі ролей, відповідальність і недопущення шкоди [2 - 5; 10]. Технологічний рівень передбачає безпеку даних, цифрову грамотність, а також прозорі протоколи взаємодії й збереження супервізійних матеріалів [2; 5 - 6]. Лише одночасне врахування цих рівнів дозволяє зберігати гуманістичну сутність супервізії у технологізованому середовищі.

У кінцевому підсумку зазначені підходи набувають особливої ваги в умовах глобальних викликів, що створюють тривале навантаження на фахівців допомагаючих професій. Війни, гуманітарні потрясіння, масові переміщення та тривала нестабільність підвищують ризики професійного виснаження й послаблюють ресурсність фахівця. За таких обставин супервізія виконує не лише навчальну, а й відновлювальну функцію, підтримуючи емоційну регуляцію, допомагаючи відновлювати межі та знижувати ризики вигорання. Це узгоджується з уявленням про розвиток як

рух до самореалізації, що потребує базового відчуття безпеки й підтримки [11], а отже супервізія стає механізмом збереження не лише професійної компетентності, а й людської витривалості та здатності залишатися гуманним у тривалих кризових обставинах.

Отже, цифрова супервізійна культура може бути описана як поєднання трьох рівнів:

-ціннісний рівень: автентичність, емпатія, повага до гідності, смислова опора професії [1; 4; 7–12];

-етичний рівень: конфіденційність, інформована згода, межі ролей, відповідальність, недопущення шкоди [2–5; 10];

-технологічний рівень: безпека даних, цифрова грамотність, прозорі протоколи взаємодії та збереження матеріалів [2; 5 - 6].

Глобальні кризи створюють тривале навантаження на фахівців допомагаючих професій. У таких умовах супервізія виконує не лише навчальну, а й відновлювальну функцію, допомагаючи регулювати емоційний стан, відновлювати межі та запобігати виснаженню. Це співзвучно ідеї розвитку людини як руху до самореалізації, яка потребує базового відчуття безпеки та підтримки [11]. Через супервізію професійна спільнота підтримує не тільки компетентність, а й людську витривалість, що є умовою довгострокової ефективності допомоги.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Супервізія у сучасних умовах може бути концептуалізована як філософія гармонійного розвитку особистості фахівця, що поєднує рефлексію, етичну відповідальність і саморозвиток.

Цифровізація розширює доступ до супервізії, але водночас потребує нової культури взаємодії, де гуманістичні цінності узгоджуються зі стандартами етичної та технологічної безпеки.

Культура сучасної супервізії має спиратися на три опори: цінності людиноцентричності, етичний каркас професії та технологічно грамотні протоколи організації онлайн- або гібридної взаємодії.

Перспективи досліджень пов'язані з емпіричним вивченням ефективності моделей онлайн-супервізії в умовах криз, розробленням індикаторів якості «цифрової супервізійної культури» та методичних рекомендацій для її впровадження у систему професійної освіти України.

Список використаних джерел

1. Bradley, W. J., & Becker, K. D. (2021). Clinical supervision of mental health services: A systematic review of supervision characteristics and practices associated with formative and restorative outcomes. *The Clinical Supervisor*, 40(1), 88–111. <https://doi.org/10.1080/07325223.2021.1904312>
2. Chipchase, L., Allen, S., Eley, D., McAllister, L., & Strong, J. (2012). Interprofessional supervision in an intercultural context: A qualitative study. *Journal of Interprofessional Care*, 26(6), 465–471. <https://doi.org/10.3109/13561820.2012.718813>
3. Kelly, S., & Green, T. (2020). Seeing more, better sight: Using an interprofessional model of supervision to support reflective child protection practice within the health setting. *The British Journal of Social Work*, 50(3), 814–832. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcz030>
4. Transformative Supervision: A Conceptual Framework for Trauma-Informed and Relationally Based Supervision. *Advances in Social Work Education*, 2023. Vol. 24 (2). URL: <https://alswe.simmons.edu/article/transformative-supervision-a-conceptual-framework-for-relationally-based-trauma-informed-supervision-in-postpandemic-practium-education/> (дата звернення: 19.02.2026).
5. Tu, B. (2023). Supervision effects on negative affect and psychological distress amongst Chinese social workers. *Journal of Social Work*, <https://doi.org/10.3390/ijerph20031764>
6. Unguru, E., & Sandu, A. (2019). Towards a Model of Supervision in Social Work Institutions in the N-E Region of Romania. *Postmodern Openings*, 10(3), 1-32. <https://doi.org/10.18662/po/79>
7. Гречаник М., Прожога І. Стилі прив'язаності спеціалістів допомагаючих професій як предиктори ефективності супервізії. *Knowledge*,

<https://doi.org/10.51647/kelm.2025.6.8>

8. Грицанюк В. В., Іванів А. А. Супервізія як метод професійного зростання фахівців соціальної сфери. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць*. Вип. 98. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. С. 45–53.

9. Мельник Н. І., Прожога І. В. Освітні функції супервізії у формуванні навчальної, розвивальної, рефлексивної та ціннісно-орієнтаційної складових професійної підготовки. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка»*. 2026. № 1 (59). С. 1116–1128. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1\(59\)-1116-1128](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-1(59)-1116-1128)

10. Прожога І. В., Мельник Н. І. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності супервізії у професійній підготовці фахівців соціальної сфери. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 11 (41). С. 1699–1711. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11\(41\)-1699-1711](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-11(41)-1699-1711)

11. Прожога І., Гречаник М. Порушення прив'язаності у клієнтському досвіді фахівця та роль супервізії у їх усвідомленні. *Věda a perspektivy*. 2026. № 1 (56). С. 89–103. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-1\(56\)-89-103](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-1(56)-89-103)

12. Прожога І., Кльован Н. Генеза розвитку супервізії у психології, соціальній роботі та педагогіці професійної освіти. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2025. № 6 (74). <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.6.1>